

Bakalářská práce: Jana Moravcová, 'Zaměřená nepřítomnost – pohled jako interpretace světa – pokus o analýzu situace nevidomého'.

Posudek oponenta Jamese Hilla

Představená práce zkoumá otázku, jak nevidomý člověk nabývá pojetí viditelného světa, i když pro něj tento svět zůstává neviděný. Toto zkoumání se odehrává na pozadí obecného uvažování o filosofické problematice intersubjektivitě či toho, jak vůbec dospíváme k poznání druhých a jejich mentálních stavů. Práce má dvě hlavní části: zaprvé autorka referuje a kriticky hodnotí tři teorie intersubjektivitě ve fenomenologické tradici, a sice teorie Husserla, Sartra a Merleau-Pontyho; zadruhé autorka, která je sama od narození nevidomá, popisuje a analyzuje svou vlastní snahou o uchopení pojmů vidění, viditelnosti, pohledu apod. Práce je celkově spíše *systematickým* příspěvkem k filosofické psychologii než textovým nebo historickým komentářem k myšlení jiných.

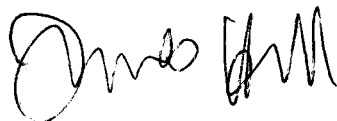
Autorka volí metodický postup a práce je dobře uspořádána. Obzvláště cenný je stručný přehled základních pojmů na začátku, kde jsou vysvětleny centrální termíny jako „vidění“ a obtížný pojem „pohled“, který pak nabývá kritického významu v kapitole o Sartrovi.

Nakolik mohu posoudit, jsou krátké analýzy hlavních motivů intersubjektivitě u Husserla, Sartra a Merleau-Pontyho více než uspokojivé a zdůrazňují důležitá problematická místa v kontextu nevidomosti. Například Sartre používá pro popis zkušenosti „objektivace“ druhým čistě zrakový jazyk, když píše, že „zakouším druhého jako pohled“, a Merleau-Ponty tematicky pracuje s klíčovým termínem „výraz“, který původně popisuje vzhled obličeje. Pozoruhodné je, jak širokým a nevizuálním způsobem autorka tento pojem chápe: „říkám-li tedy, že druhého zakouším jako 'výraz', znamená to mi mimo jiné, že jedinečnost druhého ... může vzejít např. z hlasu, vůně, či způsobu chůze stejně nepříznakově jako z obličeje“ (str. 33). Zde i jinde autorka podrobně a přesvědčivě vysvětluje, jak jazyk vidomých může být výzvou pro nevidomého, aby kompenzoval nebo domýšlel pojmy jinými než vizuálními prostředky.

Některá autorčina tvrzení budí zajímavé otázky. Autorka mluví o tom, jak na základě zvuku nejbližších stromů v lese „dokresluje představou jiné konkrétní stromy“ a tím celý les (str. 49). Zajímá mě, jak vlastně *dokresluje* les a co je mentálním produktem tohoto dokreslení? Je to pevný hmatový či zvukový obraz? Autorka dále v nesouladu s tradicí filosofického empirismu tvrdí, že i když byla od narození nevidomá, ve svých snech vidí (str. 50). Zajímavé jsou otázky jak subjekt ví, že jde právě o vidění? A co přesně vidí ve snech (světlo, barvy, tělesné objekty?). Rovněž tvrzení, že „nikdy nebudu vědět, zda bych poznala obličeje svých blízkých, kterých se často dotýkám, kdybych je směla vidět“ (str. 50), vyvolává důležité otázky

ohledně existence aristotelských společných vjemů (tj. vjemů společných více smyslům) a komplikuje odpověď na „Molyneuxovou otázku“.

Jedná se o podnětnou a průkopnickou práci, která – jak sama autorka uznává – spíše otevírá pole bádání než že by ho podrobně mapovala. Jednoznačně doporučuji přijetí práce a navrhuji známku výborně.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'James Hill', with a stylized, cursive script.

James Hill, Ph.D, 8.9.10.